

## Ett kunskapsbevarande museum för fredsändamål. Sprängtekniska Museet Zakrisdal, Karlstad.



Sprängtekniska Museet Zakrisdal invigt 31 januari år 1997.

Sprängtekniska Museet Zakrisdal värnar om teknikhistoria genom att bevara ammunitionskunskapen om äldre produkter främst inriktat på tillverkning av primärsprängämne, tändhattar och sprängkapslar och tändrör samt övriga explosiva produkter som tillverkats av företaget från 1942 och fram till 1992. Museet byggdes upp av frivilliga krafter (pensionerade personer från företaget) som insamlade det som skulle ”skrotas” och ”slängas” för att försöka att bevara kunskapen inom företagets produktområde. Ägarna vid denna tid anvisade en byggnad som kunde disponeras som museum. Arbetet har alltid bedrivits ideellt och de olika ägarna till industri- området har ”sponsrat driften” av museet genom alla år.

Alfreds Nobels Museum och laboratorier i Karlskoga är ett annat teknikmuseum som visar den tidigare svenska historien inom explosivvaruområdet.

**Bakgrund:** Ammunitionsfabriken Zakrisdal byggdes upp under andra världskriget 1940 och fram till 1950. Uppbyggnaden skedde i tre etapper under kriget och fortsatte senare med att expandera. Området som kallas Slingan, tändrörsfabriken och den mekaniska verkstaden byggdes under 1940-talet och en berganläggning stod klar 1960 för att klara atombombshotet. Den tidigare i Stockholm befintliga Ammunitionsfabriken Marieberg, som börjat sin verksamhet 1826 ansågs av flera skäl behöva ersättas med en ny fabrik - Karlstad valdes som lämplig ort. Inte mycket bevarades vid nedläggningen av Mariebergs ammunitionsfabrik. Ammunitionsfabriken Zakrisdal hade under andra världskriget del i uppbyggnaden av vårt svenska försvar och hade därefter stora framgångar med export av främst vapensystemet 8,4 cm granatgevär Carl Gustaf med dess ammunition. Verksamheten sysselsatte som mest drygt 1000 personer som besatt mycket stora kunskaper inom företagets produktområden. Sedan det kalla kriget upphört i slutet på 1980-talet hade efterfrågan på försvarsmateriel sjunkit så mycket att en nedskärning och strukturering av den svenska försvarsindustrin ansågs nödvändig. Ammunitionsfabriken Zakrisdal avslutades den sprängtekniska verksamheten då den överflyttades till Karlskoga 1994. Idag ägs det c:a 60 hektar av det tidigare inhägnade området av Zakrisdals Fastigheter AB. Området har haft en dynamisk utveckling efter det att området hade sanerats från explosiva ämnen. Kunskapen om saneringen av området finns även bevarad och dokumenterad.

**Kunskapsbevarande museum för fredsändamål:** Kunskapsutbyte, samarbeten, visningar, föreläsningar etc..., som exempel kan nämnas att insatser har gjorts, där museet har bidragit med sina kunskaper och sina samlingar av tändrör, tillsammans med SWEDEC för att bevara kunskaper om svenska tändrör. Resultatet har blivit en dokumenthandbok om svenska tändrör som framtagits av SWEDEC. Kunskapsutbytet med SWEDEC har skett under årens lopp för att behålla och förbättra kunskapen om gamla svenska tändrör. Bevarad kunskap om tändrör kommer att ligga till grund för framtida desarmering av ammunition. Museet har även bidragit med sitt kunnande vid uppbyggandet av Infanteribrigadmuseum, Karlstad, som invigdes år 2013. Museet har även lånat ut några föremål till Flygvapen museet och den nya basutställningen, ”Flygfärdig”, som invigdes 17 juni 2023.

**Några interiörbilder av utställningsföremål från Sprängtekniska Museet Zakrisdal.**



### Övrigt

Besöksadress  
Sprängtekniska Museet Zakrisdal.  
Zakrisdalsslingan 5,  
653 42 Karlstad

Museet öppet torsdagar 09.00-12.00. Frivillig entréavgift.  
Museet har stängt under semesterperiod, påsk, jul & nyårshelg.  
Verksamheten drivs helt ideellt av före detta anställda pensionärer.  
Visning kan ske för grupper upp till 8-12 personer.

Kontakt:

Intendent Nils Örnebring eller  
073 994 38 64

Zakrisdals Fastigheter AB  
070-225 39 20